

DNMI - RAPPORT

DET NORSKE METEOROLOGISKE INSTITUTT
POSTBOKS 43 BLINDERN 0313 OSLO 3
TELEFON : (02) 60 50 90

ISBN

RAPPORT NR.

41/87 KLIMA

DATO

18.11.1987

TITTEL

TØRRVERSPERIODAR I JOSTEDALEN

Rapport for vassdragsskjønnet

UTARBEIDET AV

PER ØYVIND NORDLI

OPPDRAAGSGIVER

STATKRAFT

OPPDRAAGSNR.

SAMMENDRAG

Markov-analyse vart brukt til å finne sannsynet for tørrversperiodar av ulik lengd. For å få registrert ein tørrversperiode, vart det kravd at nedbøren kvart døgn i perioden skulle vera mindre enn eller lik ei viss grense. Ved å sette grenseverdien til 1.0 mm fekk vi desse resultatata:

Ein 20-dagarsperiode kjem i gj.sn. 2 gonger pr.ses.

Ein 30-dagarsperiode kjem i gj.sn. kvar 3. sesong.

Ein 40-dagarsperiode kjem i gj.sn. kvar 21. sesong.

Periodane vart definerte med "overlapping".

UNDERSKRIFT

Per Øyvind Nordli

Per Ø. Nordli
SAKSBEHANDLER

Bjørn Aune

Bjørn Aune
FAGSJEF

I N N H A L D

<u>Seksjon</u>	<u>Side</u>
1 Samandrag og konklusjon	1
2 Innleiing	2
3 Nettet av meteorologiske stasjonar	2
4 Kort om klimaet i området	4
5 Tørrversperiodar (eller nedbørfattige periodar)	8
6 Sannsynet for nedbørfattige periodar	13
7 Fordamping frå fri vassflate	15
8 Litteratur	16

1 Samandrag og konklusjon.

Klimaet i Jostedalen har somme kjennemerke på innlandsklima og somme kjennemerke på kystklima. Som eksempel kan nemnast at det i dalen er registrert temperaturar ned til $-34,8^{\circ}$. Så låge temperaturar er berre vanleg i innlandet i Noreg. Nedbøren i Jostedalen har derimot kystklimakarakter, den er størst om hausten og vinteren.

I Jostedalen finst det ein observasjonsserie som femner over heile 91 vekstsesongar. I dette tidsrommet har dei fleste månadene ein eller annan gong i laupet av observasjonstida vore nedbørfrie eller nær nedbørfrie. Flest tilfelle med lite nedbør har mai der det to gonger har vore nedbørfritt. I alt er det 7 maimånader der nedbøren har vore mindre enn eller lik 6 mm.

Ein dataserie med døggnedbør for i alt 30 vekstsesongar vart analysert. Den lengste nedbørfrie perioden i laupet av desse 30 åra var på 35 døgn. (Dette gjeld dersom ein reknar døgnet som nedbørfritt når det har kome 0,2 mm eller mindre).

Same dataserien vart brukt til analyse av tørrversperiodar. Ein tørrversperiode vart definert som ein periode der døggnedbøren skulle vera mindre eller lik ei viss grense. I rapporten vart grensene 0,2 mm, 0,5 mm, 1,0 mm, 2,0 mm brukte. Markov-analyse vart brukt for å finne sannsynet for tørrversperiodar av ulik lengd. Tørrversperiodane vart definerte med overlapping slik at til dømes ein femdagars tørrversperiode inneheld 2 firedagarsperiodar, 3 tredagarsperiodar osv. Sesongen for Markovanalysen vart avgrensa til tidsrommet mai til august.

For stasjonen 5545 Jostedal og døggnedbørgrense 1,0 mm vart desse resultatfunne:

Kvar 4. dag høyrer i gj. sn. til i ein 5-dagarsperiode.
Kvar 10. dag høyrer i gj. sn. til i ein 10-dagarsperiode.
Ein 20-dagarsperiode kjem i gj.sn. to gonger i sesongen.
Ein 30-dagarsperiode kjem i gj.sn. kvar 3. sesong.
Ein 40-dagarsperiode kjem i gj.sn. kvar 21. sesong.

2 Innleiing

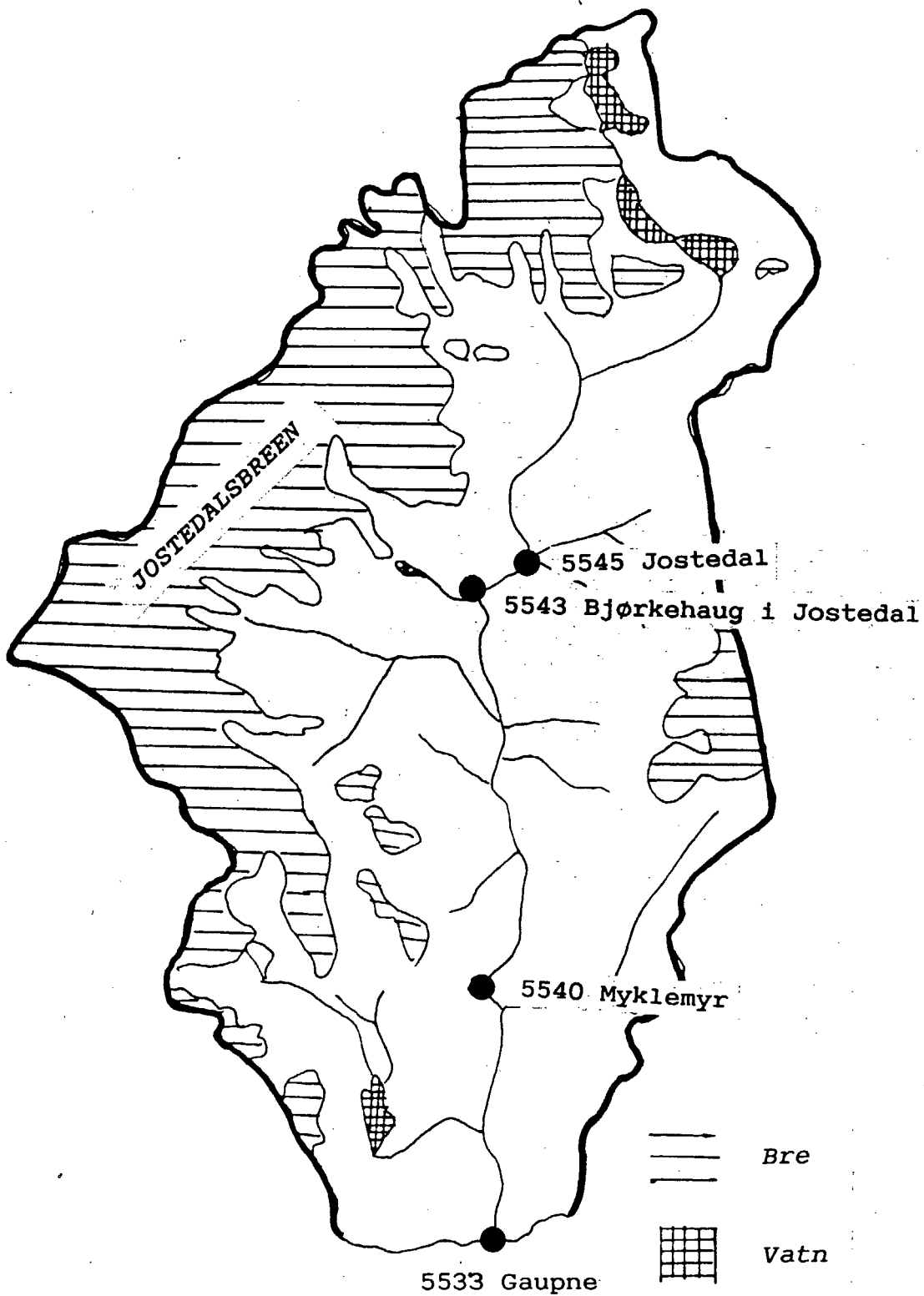
Reguleringa av Jostedøla kan verke inn på planteveksten i landbruket fordi vasstanden i elva blir senka og det fører i sin tur til at også grunnvasstanden blir senka. Innverknaden vil vera avgrensa til elveslettene i dalbotnen. Reguleringa kan verke negativt ved at plantene får mindre tilgang til grunnvatn i tørkeperiodane. Difor vil vi leggje vinn på å finne ut kor lange tørkeperiodane kan vera og kor ofte dei kjem.

Vi finn det elles naturleg å gje nokre generelle klimadata også i denne rapporten. Når det gjeld å vurdere lokale klimaendringar på grunn av reguleringa, viser vi til tidlegare rapportar. Det beste oversynet for det aktuelle området er gjeve i ein FOU-rapport for Jostedøla, (Nordli, 1987).

3 Nettet av meteorologiske stasjonar

Vår omtale av klimaet i Jostedalen byggjer på data frå fire meteorologiske stasjonar, sjå figur 1. Stasjonane er:

Nr.	Namn	Hoh	Start	Plassering i dalen
5537	Gaupne	6	1980	Stasjonen ligg i bygdesenteret. Han registrerer ikkje nedbør og vil difor bli lite brukt i denne rapporten.
5540	Myklemyr	98	1979	Stasjonen er plassert på ei elveslette i dalbotnen.
5543	Bjørkehaug i Jostedal	324	1963	Stasjonen ligg i ei sørskråning om lag 225 meter over dalbotnen.
5545	Jostedal	370	1895	Stasjonen mæler berre nedbør, snødjupn og snødekke.

Figur 1 Skisse over Jostedalen.

4 Kort om klimaet i området

Normalane for stasjonane for perioden 1931-60 er sette opp i tabell 1.

Tabell 1 Normalar for perioden 1931-60

	jan	feb	mrs	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	Året
<u>Temperatur</u>													
5543 Bjørkehaug	-4.7	-4.8	-2.0	2.3	7.6	11.2	14.3	13.7	8.8	4.1	0.2	-2.9	4.0
<u>Nedbør</u>													
5540 Myklemyr	140	102	72	63	50	60	75	77	120	145	125	141	1170
5543 Bjørkehaug	131	109	73	80	52	63	73	77	122	145	120	144	1189
5545 Jostedal	124	105	70	71	46	64	74	76	118	138	117	139	1142

Tabellen syner at Jostedalen har relativt store skilnader mellom vinter- og sommartemperaturar. Det er eit kjennemerke på innlandsklima. Enda meir tydeleg blir dette dersom ein ser på dei ekstreme temperaturane, slik som i tabell 2. Der finst statistikk frå dalbotnstasjonen Myklemyr. Stasjonen representerer dei områda i dalen som har dei lågaste temperaturane i kaldversbolkane om vinteren. Vi ser at temperaturen har vore nede i $-34,8^{\circ}$. Slike temperaturar er ikkje det ein ventar å finne på vestlandet.

Langt mildare er det på kommunesenteret Gaupne i kaldt vinterver sjølv om også Gaupne er plassert i dalbotnen. I den same situasjonen som var nemnt ovafor, hadde Gaupne $-22,0^{\circ}$. Drenasjevinden ut mot fjorden hindrar her stagnerande kaldluft. Men også ein slik situasjon vil kjennast svært kald da varmetapet frå huda aukar med aukande vindstyrke.

Sjølv om temperaturane kan bli svært låge, har likevel klimaet i Jostedalen også eit viktig kjennemerke på kystklima. Nedbørnormalane viser at det fell meir nedbør om vinteren og hausten enn om sommaren. Om sommaren fell det til dømes om lag like mykje nedbør i Jostedalen som på Blindern i Oslo medan vinternedbøren er monaleg større i Jostedalen.

Om hausten kan det falle nedbør i så store mengder at Jostedøla fløymer langt over breiddene og gjer stor skade. Den verste skadeflommen som er registrert, skjedde så seint som den 15. august 1979 da store delar av dalen stod under vatn. Generelt kan seiast om vassdraget at vårflaumen jamt over er mindre enn dei største haustflaumane.

Tabell 2

DET NORSKE METEOROLOGISKE INSTITUTT

KLIMAAVDELINGEN

5540 MYKLEMYR

KOMMUNE BREDDE LENGDE HØH HP PERIODE
 LUSTER 61 31 7 17 98 ***** 1979.08 - 1987.04

NORMALER OG EKSTREMER

*****

TEMPERATUR

JAN FEB MAR APR MAI JUN JUL AUG SEP OKT NOV DES AR

 TEMPERATURNORMALER 1931-60

HØYESTE MÅNEDS- OG ARSMIDDEL-TEMPERATUR

- 1.1 - 4.2 1.3 4.0 10.0 14.9 15.6 13.9 10.1 5.8 2.2 - 1.6

INNTRAFF AR

1983 1982 1982 1987 1980 1980 1980 1982 1981 1986 1986 1984

LAVESTE MÅNEDS- OG ARSMIDDEL-TEMPERATUR

-15.1 -15.7 - 5.8 0.7 6.8 11.5 13.8 11.8 6.9 2.2 - 7.2 -17.0

INNTRAFF AR

1987 1986 1987 1981 1981 1981 1981 1986 1986 1980 1980 1981

ABSOLUTT MAKSIMUMSTEMPERATUR

8.2 7.9 8.9 17.0 23.7 28.8 32.2 32.9 21.5 18.2 14.6 10.0 32.9

INNTRAFF AR

1981 1982 1982 1987 1980 1980 1982 1982 1979 1986 1984 1984 1982

ABSOLUTT MINIMUMSTEMPERATUR

-34.8 -27.0 -24.1 -11.0 - 5.6 1.4 3.3 2.2 - 2.8 -10.2 -18.1 -30.0 -34.8

INNTRAFF AR

1982 -1980 1981 1984 1981 1984 1986 1981 1983 1980 1980 1981 1982

*****

NEDBØR

JAN FEB MAR APR MAI JUN JUL AUG SEP OKT NOV DES AR

 NEDBØRNORMALER 1931-60 I MM

140 102 72 63 50 60 75 77 120 145 125 141 1170

STØRSTE MÅNEDS- OG ARSNEDBØR I MM

484 139 148 72 166 100 87 153 267 381 282 359

INNTRAFF AR

1983 1981 1983 1984 1986 1981 1985 1985 1982 1983 1986 1980

MINSTE MÅNEDS- OG ARSNEDBØR I MM

34 7 36 25 25 9 33 75 56 94 154 34

INNTRAFF AR

1987 1986 1987 1986 1984 1982 1983 1980 1984 1982 1984 1981

STØRSTE DØGNEDBØR I MM

66 33 46 30 27 22 27 35 49 52 50 69 69

INNTRAFF AR

1983 1985 1983 1984 1986 1985 1986 1984 1983 1980 1980 1986 1986

STØRSTE SNØDYBDE I CM

164 182 185 173 114 23 88 140 185

INNTRAFF AR

1981 1981 1981 1981 1981 1980 1981 1980 1981

- foran årstallet betyr at samme månedsverdi også har forekommet etter angitt år

PERIODE: fra stasjonen ble opprettet - til stasjonen sist fikk ny ekstremverdi
 OPPDATERING AV EKSTREMVERDIER: 1-2 måneder på etterskudd

Tabell 3

DET NORSKE METEOROLOGISKE INSTITUTT
5543 BJØRKEHAUG I JOSTEDAL

KLIMAAVDELINGEN

KOMMUNE BREDDE LENGDE HOH HP PERIODE
LUSTER 61 40 7 17 324 ***** 1963.12 - 1987.01

NORMALER OG EKSTREMER

*****
TEMPERATUR

JAN FEB MAR APR MAI JUN JUL AUG SEP OKT NOV DES AR

TEMPERATURNORMALER 1931-60

- 4.8 - 4.7 - 2.0 2.3 7.6 11.8 14.3 13.2 8.8 4.1 0.2 - 2.9 4.0

HØYESTE MÅNEDS- OG ARSMIDDEL-TEMPERATUR

0.4 - 0.9 1.4 4.2 10.0 15.9 15.7 16.9 10.4 6.2 2.0 0.5 4.8

INNTRAFF AR

1974 1971 1973 1974 1972 1970 1972 1969 1968 1977 1967 1972 1974

LAVESTE MÅNEDS- OG ARSMIDDEL-TEMPERATUR

-10.4 - 9.1 - 4.9 - 0.6 5.0 9.8 11.1 11.1 6.0 1.5 - 5.2 -11.2 2.4

INNTRAFF AR

1987 1986 1976 1966 1979 1981 1964 1973 1986 1980 1985 1981 1979

ABSOLUTT MAKSIMUMSTEMPERATUR

8.2 8.0 10.7 15.0 22.6 27.5 28.0 28.6 23.8 16.0 13.4 9.9 28.6

INNTRAFF AR

1971 1971 1973 1974 1969 1969 1982 -1969 1971 1965 1977 1967 -1969

ABSOLUTT MINIMUMSTEMPERATUR

-26.0 -20.5 -19.3 -11.4 - 5.0 0.0 3.0 3.0 - 2.1 - 9.8 -20.0 -25.2 -26.0

INNTRAFF AR

1987 1966 1965 1977 1981 1964 1964 1973 1986 1980 1973 1978 1987

*****
NEDBØR

JAN FEB MAR APR MAI JUN JUL AUG SEP OKT NOV DES AR

NEDBØRNORMALER 1931-60 I MM

131 109 73 80 52 63 73 77 122 145 120 144 1189

STØRSTE MÅNEDS- OG ÅRSNEDBØR I MM

367 156 334 96 172 170 134 191 264 342 374 375 1953

INNTRAFF AR

1975 1973 1967 1976 1986 1964 1964 1979 1975 1967 1978 1975 1967

MINSTE MÅNEDS- OG ÅRSNEDBØR I MM

36 9 7 7 4 9 21 10 48 22 19 18 929

INNTRAFF AR

1980 1986 1964 1974 1965 1982 1965 1968 1976 1974 1965 1978 1965

STØRSTE DØGNNEDBØR I MM

50 64 52 38 30 29 33 65 59 47 54 52 65

INNTRAFF AR

1971 1967 1979 1971 1964 1964 1967 1979 1981 1983 1978 1986 1979

STØRSTE SNØDYBDE I CM

197 197 213 207 101 4 50 106 180 213

INNTRAFF AR

-1975 1981 1967 1967 -1967 1978 1969 1981 1980 1967

- foran årstallet betyr at samme månedsverdi også har forekommet etter angitt år

PERIODE: fra stasjonen ble opprettet - til stasjonen sist fikk ny ekstremverdi
OPPDATERING AV EKSTREMVERDIER: 1-2 måneder på etterskudd

Tabell 4

5537 GAUPNE
TEMPERATUR

OBSERVASJONSPERIODE 1980.02. - 1987.09.

DATAINNGANG 94 %

KOMMUNE:
Luster

H.O.HAVET 6 m H.O.MARKA 200 cm TYPE 0

	JAN	FEB	MRS	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DES
MEDELVERDI	-5,9	-4,7	0,2	4,9	10,4	14,2	15,6	13,3	9,1	6,0	0,1	-3,1
STANDARDVARIASJON	3,1	2,3	1,8	0,8	0,8	1,2	0,8	0,8	1,3	0,8	3,1	3,3
MANADSMEDEL												
Høgaste verdi, år:	1983	1982	1986	1987	1980	1980	1980	1984	1981	1984	1984	1984
Høgaste månadsmedel	-0,1	-2,0	2,6	6,1	11,7	15,7	16,9	14,6	10,7	6,8	4,0	0,8
Lågaste månadsmedel	-10,3	-8,6	-2,4	3,4	9,8	12,1	14,3	12,4	7,5	4,6	-4,2	-10,2
Lågaste verdi, år:	1987	1986	1987	1986	1983	1981	1981	1986	1985	1981	1985	1981
MANADSMEDEL AV DØGNMAKSIMUM OG DØGNMINIMUM												
Høgaste verdi, år:	1983	1987	1986	1987	1980	1986	1982	1984	1984	1985	1984	1984
H. månadsmedel av d.maks	1,2	0,9	5,9	10,0	16,4	20,4	20,9	18,4	13,6	9,5	6,4	2,2
L. månadsmedel av d.min	-12,5	-11,7	-5,6	-0,1	5,4	9,3	10,7	9,2	4,6	3,0	-5,8	-11,9
Lågaste verdi, år:	1987	1986	1987	1986	1987	1987	1986	1986	1986	1981	1985	1981
DØGNMEDEL												
Høgaste verdi, år:	1981	1981	1982	1987	1984	1986	1982	1982	1983	1986	1984	1984
På datoer:	31	1	26	29	31	30	15	3	2	1	2	8
Høgaste døgnmedel	5,2	6,4	6,9	14,6	17,6	21,3	22,2	24,3	16,1	12,7	10,3	5,9
Lågaste døgnmedel	-21,5	-16,3	-8,0	-1,7	1,6	8,4	8,6	8,4	2,2	-3,9	-12,3	-17,1
Lågaste verdi, år:	1982	1985	1987	1986	1981	1981	1983	1987	1983	1980	1985	1981
På datoer:	7	8	2	11	1	13	21	31	30	31	29	11
ABSOLUTTE EKSTREMAR												
Høgaste verdi, år:	1981	1981	1986	1987	1987	1986	1982	1982	1983	1986	1984	1984
På datoer:	30	2	16	29	23	24	15	2	2	1	1	8
Absolutt maksimum	7,5	7,5	9,9	17,7	24,2	28,2	28,8	32,2	19,3	17,3	14,9	8,9
Absolutt minimum	-22,0	-18,4	-13,5	-5,3	-2,7	4,8	5,7	3,5	-1,4	-5,1	-14,3	-17,7
Lågaste verdi, år:	1982	1985	1981	1984	1981	1981	1986	1983	1983	1980	1985	1981
På datoer:	7	8	2	1	3	13	10	15	30	31	29	11

Periodevis kan det bli svært tørt i dalen spesielt i juni og juli da fordampinga kan vera stor og nedbøren er liten jamført med seinsommaren og hausten. Dette skal vi sjå nærare på i dei neste kapitla.

5 Tørrversperiodar (eller nedbørfattige periodar)

Når ein skal vurdere kor ofte det er tørrversperiodar i dalen er stasjonen 5545 Jostedal spesielt verdfull. Den har gått samanhengande sidan 1895. I det dette blir skrivi, finst det data frå stasjonen for 91 fulle vekstsesongar. Utdrag frå dette materialet er gjeve i tabell 5.

Tabell 5. Nedbørstatistikk for 5545 Jostedal

Nedbørssummar i heile millimeter. Dataperiode 1896 - 1986

	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	ma-sep	år
Medelverdiar for åra 1931-1960 (normalar)														
1931-1960	124	105	70	71	46	64	74	76	118	138	117	139	379	1142
Medelverdiar og standardavvik for 1896-1986														
1896-1986	143	96	84	56	54	58	66	89	129	143	137	143	396	1198
St. avvik	90	65	64	34	34	30	35	45	63	77	72	87	103	233
Minima, persentilar og maksima														
Minima	8	1	6	0	0	3	10	12	6	0	16	4	179	678
Pers 20%	66	37	38	31	23	34	35	49	74	74	77	64	308	1013
Pers 40%	94	65	56	44	39	50	55	74	110	118	111	108	364	1098
Median	116	85	64	47	49	56	61	83	126	138	120	130	394	1164
Pers 60%	149	99	70	57	56	61	68	98	143	157	138	148	408	1235
Pers 80%	222	162	120	78	80	84	91	127	171	197	186	219	499	1380
Maxsima	412	347	323	186	158	177	173	219	282	346	376	387	696	1823
Dei aller høgaste verdiane														
	412	347	323	186	158	177	173	219	282	346	376	387	696	1823
Dei ti lågaste verdiane														
	8	1	6	0	0	3	10	12	6	0	16	4	179	678
	16	8	9	8	0	8	13	13	11	5	28	17	212	713
	20	15	10	11	2	9	15	14	20	19	32	28	217	795
	23	19	10	14	2	15	16	16	30	21	36	31	232	861
	31	20	13	17	4	16	18	19	33	23	38	35	239	863
	31	22	17	18	5	17	21	23	35	25	44	41	252	923
	42	23	23	19	6	17	22	23	46	33	49	42	252	925
	42	24	27	21	10	17	24	26	47	40	53	45	253	926
	49	24	28	21	12	18	24	29	57	43	58	46	253	927
	51	25	30	24	12	19	25	32	57	54	62	47	257	935

Frå tabellen legg vi spesielt merke til følgjande:

1) Det er betydelege skilnader mellom normalverdiene for perioden 1931-60 og heile observasjonsperioden. Normalperioden har vore noko tørrare både i sommarsesongen og for heile året enn observasjonsperioden. Spesielt merkar vi oss august som i observasjonsperioden er heile 17% våtare enn i normalperioden.

2) Nedbøren er stigande frå månad til månad i sesongen mai til oktober. Dette gjeld både normalperioden og observasjonsperioden. Den jamnaste stigninga har observasjonsperioden slik ein skulle vente sidan den er tre gonger så lang som normalperioden og tilfeldige avvik blir meir utjamna.

3) Vi ser at dei fleste månadene i året ein eller annan gong i laupet av desse 91 åra har vore nær nedbørfrie. Flest tilfelle med lite nedbør har maimånadene. Dei har to gonger vore nedbørfrie og sju gonger har dei hatt mindre eller lik 6 mm nedbør.

I tabell 6, som er ei utskrift av månadsnedbøren på 5545 Jostedal for heile observasjonsperioden, kan ein sjå kombinasjonar av tørre månader. Vi legg da spesielt merke til dei to tørråra 1933 og 1936 som var dei tørraste som har vore i månadene mai og juni. Også i 1935 var det tørt i mai, men i juni kom det tilnærma normal nedbør. I den seinaste tida legg vi merke til året 1982 som hadde tørke både i juni og juli.

I tabell 7 er tørre periodar lista opp for alle tre stasjonane som mæler nedbør i Jostedalen. I den tabellen har ein ikkje vore bunden til oppdelinga i faste månader slik som i tabellane 5 og 6. Det førte da til at ein måtte bruke datalageret for døgnverdiar. Dette datalagret er ikkje telgjengeleg for reknemaskinar lenger attende i tid enn til 1957. I staden for 91 fulle vekstsesongar sit ein da att med 30. Vi har avgrensa tabellen til å gjelde tidsrommet frå og med mai til og med september og vi har i tabellen berre teke med tørrversperiodar som er minst 15 dagar lange.

Med tørrversperiode vil vi nå meine periodar der dei einskilde døgnnedbørane er mindre enn eller lik ei viss grense. I tabell 7 let vi denne grensa variere ein del med tanke på at brukarane skal kunne velja den mest realistiske grensa for det føremålet dataene skal brukast til. Dei grensene vi har valt er 0,2 mm, 0,5 mm, 1,0 mm, 2,0 mm, der 0,2 mm altså er det strengaste kravet.

Tabell 6

5545 JOSTEDAL

FYLKE: Sogn- og Fjordane KOMMUNE: Luster

370 M.O.H.

NEDBØRSUMMER I MILLIMETER

STNR	ANNO	JAN	FEB	MAR	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DES	ARET
5545	1895	***	***	***	***	***	***	87	206	122	67	142	119	***
5545	1896	224	121	84	75	25	58	54	81	144	131	77	94	1168
5545	1897	23	169	38	68	44	111	51	162	152	136	235	145	1334
5545	1898	318	129	60	31	39	25	52	169	127	151	102	349	1552
5545	1899	95	91	179	109	54	16	71	16	143	317	307	46	1444
5545	1900	106	19	72	90	80	18	75	83	149	177	68	283	1220
5545	1901	82	43	49	74	59	46	25	135	101	127	134	136	1011
5545	1902	347	76	94	14	39	3	68	85	57	111	69	172	1135
5545	1903	213	214	321	39	58	55	33	102	47	120	192	63	1457
5545	1904	117	39	51	73	50	48	61	26	68	181	145	188	1047
5545	1905	295	170	62	44	67	51	54	68	147	58	62	244	1322
5545	1906	189	104	179	66	110	17	46	146	77	174	119	109	1336
5545	1907	172	162	103	33	101	89	43	53	157	138	58	47	1156
5545	1908	234	167	30	36	43	49	74	99	65	64	180	135	1176
5545	1909	205	30	9	35	49	41	52	179	20	253	152	88	1113
5545	1910	224	163	71	131	37	34	13	53	116	74	53	115	1084
5545	1911	177	200	47	88	39	37	41	62	172	54	113	71	1101
5545	1912	60	60	89	46	59	42	61	119	30	100	129	288	1083
5545	1913	112	115	232	42	69	32	33	37	46	197	228	135	1278
5545	1914	235	211	63	82	39	50	79	98	142	23	214	172	1408
5545	1915	95	74	64	83	16	23	97	70	33	5	111	42	713
5545	1916	341	91	68	64	21	42	49	80	116	165	196	53	1286
5545	1917	8	56	48	49	46	85	26	119	271	106	208	148	1170
5545	1918	143	99	38	-	70	43	44	138	104	198	94	177	1148
5545	1919	94	25	53	67	23	81	10	117	248	64	106	35	923
5545	1920	175	119	175	27	90	65	173	53	96	-	189	119	1281
5545	1921	206	65	211	41	137	34	120	101	86	266	64	199	1530
5545	1922	88	70	39	18	93	27	127	115	90	40	120	98	925
5545	1923	253	24	23	11	52	39	42	73	233	134	106	77	1067
5545	1924	91	84	56	72	58	57	70	133	210	66	77	254	1228
5545	1925	251	175	81	37	60	15	21	77	152	65	95	75	1104
5545	1926	66	83	120	46	28	24	53	113	105	57	175	135	1005
5545	1927	190	86	42	79	50	40	35	98	65	150	87	4	926
5545	1928	164	177	43	26	-	56	146	54	148	135	110	119	1178
5545	1929	81	22	65	46	74	61	48	219	112	238	189	118	1273
5545	1930	250	15	76	21	41	104	27	56	74	152	160	74	1050
5545	1931	89	145	10	29	71	75	90	23	35	263	121	130	1081
5545	1932	275	31	13	44	21	50	134	49	168	61	107	154	1107
5545	1933	93	131	56	45	6	8	61	93	11	84	32	58	678
5545	1934	223	256	96	60	83	41	26	94	92	187	111	53	1322
5545	1935	107	205	68	30	2	59	49	32	110	188	122	51	1023
5545	1936	80	24	30	40	-	17	88	101	6	103	147	342	978
5545	1937	167	50	17	57	100	101	55	19	160	128	28	45	927
5545	1938	190	148	241	131	85	75	102	115	138	91	174	100	1590
5545	1939	58	203	61	87	10	85	72	64	57	25	182	81	985
5545	1940	42	59	38	45	15	44	109	132	182	33	138	135	972

Tabell 7 Tørre periodar

Lengd L (døgn) av tørre peri- odar	Talet på periodar, rekna utan overlapping						
	Del I			Del II			
	Observert 80-86 Nedbør $\leq$ 0,5 mm			5545, observert 57-86 Nedbør $\leq$			
	5540	5543	5545	0,2	0,5	1,0	2,0
15	-	-	-	5	6	4	7
16	-	1	-	4	4	8	11
17	-	-	-	-	1	3	4
18	1	1	-	3	3	3	1
19	1	1	-	3	6	7	5
20	-	-	-	1	1	2	4
21	1	1	1	1	1	1	3
22	-	-	-	1	1	1	2
23	-	-	-	-	-	-	1
25	-	-	-	-	-	-	1
26	-	-	-	-	-	-	1
27	-	-	1	-	1	1	1
28	-	-	-	1	1	1	-
29	1	1	1	-	1	1	1
30	-	-	-	-	-	-	1
35	-	-	-	1	1	-	1
36	-	-	-	-	-	1	-
37	-	-	-	-	-	-	1
56	-	-	-	-	-	-	1

Tabelldel I inneheld tidsrommet 1980 til 1986 og femner om alle dei tre nedbørstasjonane i Jostedalen. Her er 0,5 mm brukt som nedbørgrense. Den lengste tørrversperioden i tidsrommet var på 29 dagar. Den var gjennomgåande for alle stasjonene i dalen. Dessutan har stasjonen 5545 Jostedal ein periode på 27 dagar som ingen av dei to andre stasjonane har. Ein tørrversperiode på 21 dagar har alle stasjonane. Materialet er altfor spinkelt til å dra generelle slutningar om sjansen for nedbørfrie periodar for dei tre stasjonane.

Resten av tabellen inneheld data frå den stasjonen som har den lengste serien, 5545 Jostedal, og med alle dei fire grenseverdiane. I observasjonsperioden har det vore ei tørrversperiode på heile 35 døgn sjølv om ein er så streng med grenseverdien som 0,2 mm. Hevar vi grenseverdien til 2,0 mm, finst det i dataene ei tørrversperiode på 56 døgn.

6 Sannsynet for nedbørfattige periodar

Det har vist seg at sjansen for nedbør ikkje er uavhengig av kva som har hendt tidlegare. Vi seier at nedbøren til liks med andre verfenomen har ein viss persistens. Har det først falle nedbør eitt døgn, har det ein sterkare tendens til å falle nedbør døgnet etter, enn om døgnet før var nedbørfritt. På same måten er det med nedbørfattige døgn som denne rapporten handlar om.

Med eit nedbørfattig døgn vil vi som før meine nedbør mindre enn visse grenser. Vi vil halde oss til dei same grensene som tidlegare, dvs. 0,2 mm, 0,5 mm, 1,0 mm og 2.0 mm. Som definisjon på nedbørfritt døgn vil vi her bruke nedbør mindre enn eller lik 0,2 mm.

Det har vist seg at sjansen for nedbør i september er vesentleg større enn i dei andre månadene i vekstsesongen. I dette kapitlet definerer vi difor sesongen frå mai til august som gjev 123 døgn. Ved bruk av stasjonen 5545 Jostedal, viser det seg at sannsynet for eit nedbørfritt døgn er 0,56 i den nemnde sesongen. Dersom det var opphald døgnet før, har sannsynet for opphald auka til 0,73. Og var det opphald 2 døgn før, er sannsynet 0,76. Med opphald i 6 døgn føreåt er sannsynet for opphald auka til 0,81. Deretter synest sannsynet for opphald å halde seg konstant på det nivået sjølv om det var nedbørfritt lenger enn 6 døgn. Tilsvarande resultat kom fram ved å bruke dei andre nedbørgrensene.

Resultata ovafor vart brukte til å finne sannsynet for tørrversperiodar eller nedbørfattige periodar som vi helst vil kalle dei i og med at vi i dette kapitlet også skal snakke om kortare periodar. Periodene er definerte med overlapping slik at ein nedbørfattig periode på 10 døgn til dømes inneheld 2 periodar på 9 døgn, 3 perioder på 8 døgn osv. For periodar mindre enn eller lik 6 døgn, vart sannsynet funne direkte av dataene. For periodar lenger enn 6 døgn, vart sannsynet funne av formelen:

$$(1) \quad Q_n = Q_6 \cdot q_6^{-(n-6)} \quad \text{for } n \geq 6$$

der Q_6 = sannsynet for nedbørfattig 6-døgnperiode.
 q_6 = sannsynet for nedbørfattig døgn når dei 6 døgn føreåt også har vore nedbørfattige.
 n = Lengda på nedbørfattig periode.

For dei nemnde nedbørgrensene er Q_6 og q_6 gjevne i tabell 8. Symbolet G står for grenseverdien, dvs. døgnedbør mindre eller lik grensene nedafor.

Tabell 8 Verdien av statistiske storleikar.

G (mm)	Q_6	q_6
0,2	0,15	0,810
0,5	0,18	0,825
1,0	0,21	0,830
2,0	0,30	0,860

Ved bruk av grunnlagsdataene og formel (1) ovafor kan nå sannsyna for nedbørfrie periodar på n døgn finnast.

Tabell 9 Sannsynet for nedbørfattige periodar.

G (mm)	Q_n - Sannsynet for ein nedbørfattig periode på n døgn									
	Q_1	Q_2	Q_3	Q_4	Q_5	Q_6	Q_7	Q_8	Q_9	Q_{10}
0,2	0.56	0.41	0.31	0.24	0.19	0.15	0.12	0.081	0.065	0.053
0,5	0.61	0.45	0.35	0.28	0.23	0.18	0.15	0.12	0.10	0.084
1,0	0.65	0.50	0.39	0.32	0.26	0.21	0.18	0.15	0.12	0.10
2,0	0.74	0.60	0.50	0.42	0.36	0.30	0.26	0.23	0.19	0.17

I staden for sannsynet, Q_n , er det vel så illustrerande å gje tilbakevendingstida, T_n . Ho er gjevne ved formel (2).

$$(2) \quad T_n = \frac{1}{Q_n}$$

Om ein vil kan sannsyna i tabell 9 omformast til tilbakevendingstider. Vi skal gje eit døme: Sannsynet for ein 6-dagars nedbørfattig periode er 0,21 ved døgnedbørgrense 1,0 mm. Det betyr at om lag kvar 5. dag i sesongen høyrer med til ein slik periode og i gjennomsnitt pr sesong vil det vera om lag 26 av dei. (Hugs at periodane er definerte med overlapping).

Ved å dividere tilbakevendingstida med lengda av sesongen som er 123 døgn, får ein tilbakevendingstida rekna i år. Det er gjort i tabell 10 som inneheld nedbørfattige periodar på 20 dagar eller lenger.

Tabell 10 Tilbakevendingsstida, T, i år.
 Periodelengd, P(n), på n døgn
 Døgnnedbør i periodane $\leq G$

G (mm)	T for P(20)	T for P(30)	T for P(40)
0,2	1,0	8,4	69
0,5	0,6	4,5	31
1,0	0,5	3,3	21
2,0	0,2	1,0	5

Av tabellen ser vi at det er svært avgjerande for tilbakevendingsstidene kva grense vi set til døgnnedbøren for å definere nedbørfattig periode. Og di lenger den nedbørfattige perioden er, di meir får dette valet å seia.

7 Fordamping frå fri vassflate

Ved hjelp av ein fordampingsformel av typen Penman er potensiell fordamping (eller fordamping frå fri vassflate) rekna ut. Formelen er utvikla ved DNMI og er lagt inn i vårt programbibliotek. Formelen treng data frå verstasjonar. Dermed finst det to moglege datasett til bruk i Jostedalen, det eine frå 5540 Myklemyr og det andre frå 5543 Bjørkehaug i Jostedal. Myklemyr er plassert nettopp på ei slik elve-slette som kan bli påverka av reguleringa, medan Bjørkehaug ligg oppe i dalsida i ei sørskråning og vil vera upåverka.

Resultat frå baa stasjonane finst i tabell 8. Dei to første delane av tabellen gjev nedbør og fordamping for den perioden dei baa har gått samstundes, d.e. 1980 til 1986. Dessutan er nedbøroverskotet eller eventuelt nedbørunderskotet funne ved å ta differensen mellom nedbør og fordamping. Det er svært liten skilnad på resultatata stasjonane imellom i månadene mai, juni, juli og august, medan det er stor skilnad i september. I september er fordampinga lita, men skilnad i nedbøren fører til ulik storleik på nedbøroverskotet.

Tabell 8 Nedbør, potensiell fordamping.

	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	SES
5540 Myklemyr (1980-86)						
Nedbør	60	62	55	100	172	449
Fordamping	59	110	84	47	11	311
Over/underskot	1	-48	-29	53	161	138
5543 Bjørkehaug i Jostedal (1980-86)						
Nedbør	67	60	58	100	132	417
Fordamping	63	106	83	51	15	318
Over/underskot	4	-46	-25	49	117	99
5545 Bjørkehaug i Jostedal (1964-86)						
Nedbør	66	68	68	90	147	439
Fordamping	64	96	79	58	16	313
Over/underskot	2	-28	-11	32	131	126

I september er det nesten aldri nedbørunderskot og vi vil heretter berre sjå på månadene mai til august. I det tidsrommet er dei gjennomsnittlege nedbøroverskota eller underskota om lag like store for dei to stasjonane. Vi antar da at det same er tilfelle også for perioden 1964-86. Data frå Bjørkehaug kan dermed brukast for elveslettene ved Myklemyr.

Tebellen viser at det i mai i gjennomsnitt er balanse mellom nedbør og fordamping, i juni er det nedbørunderskot på i underkant av 30 mm som minkar til om lag 10 mm i juli. August har eit nedbøroverskot.

Ved bruken av dataene for ei grasslette må ein vera klår over at fordampinga frå graset når vasstilgangen er rikeleg (potensiell evapotranspirasjon), gjerne er 10-20% større enn frå ei fri vassflate.

8 Litteratur

Nordli, Per Øyvind. 1987. FOU i Jostedøla. Verknader på lokalklimaet. V-Publikasjon nr. 6, side 131-137, NVE, Oslo.